OBSAH.

Stránka

Úvod 1

Kapitola první.

VYMEZENÍ PSYCHOLOGIE JAKOŽTO VĚDY. POJEM DUŠEVNOSTI.

§ 1 Psychologie, chtějíc býti vědou, musí vycházeti od zkušenosti. Rozdíl psychologie metafysické a empirické. . . 5
§ 2. Co jsou jevy duševní? Nelze je vymeziti pojmem duše; 8
§ 3. ani pojmem nitra; 9
§ 4. ani rozdílem prostornosti a neprostornosti, ani pojmem intensity. 10
§ 5. Münsterbergovo rozlišení duševních jakožto přístupných vědomí jednoho subjektu, od hmotných přístupných vědomí více subjektů. 11
§ 6. Brentanova intentionální inexistence. — Nepostačí označiti je jako takové, které nelze převésti na pohyb. — Nelze se obejíti pouhým výčtem. 13
§ 7. Duševní jevy jsou takové, jež si uvědomujeme bezprostředně. 16
§ 8. Stavy vědomí. — Definice a úloha psychologie. 17

Kapitola druhá.

DŮSLEDKY Z POJMU DUŠEVNOSTI.

§ 9. Nevědomých duševních stavů není. 21
§ 10. Na existenci nevědomých představ nelze souditi z vybavování; 22

§ 11. ani z té okolnosti, že děje, které jsme konali jednou vědomě, podruhé dějí se nevědomě; 23
§ 12. ani z úkazů zahrnutých názvem pud. 25
§ 13. Nevědomé představy nejsou nutným důsledkem zákona příčinnosti (Leibnic, Beneke, Bain). 27
§ 14. Nevědomé v herbartovské psychologii je metafysický pojem. Volně stoupající představy zakládají se na nesprávném pozorování. 29
§ 15. Nevědomých představ nelze dokázati podvědomým čítáním (du Prell, Kramář). 33
§ 16. Metafysický pojem nevědomého u Schopenhauera a Hartmanna nemá vliv na theorii psychickou. 35
§ 17. Další důsledek z pojmu duševnosti: sebepozorování jest jediným přímým zdrojem látky psychické. Má své vady. 38
§ 18. Proto Kant a Comte pochybovali o možnosti psychologické vědy. 39
§ 19. Vady sebepozorování odstraňují se předně vzájemnou kontrolou sebepozorování různých individuí. 42
§ 20. Za druhé pozorováním neúmyslných projevů na jiných lidech. 43
§ 21. Příležitost k tomu poskytuje praxe pedagogická. Nesmí se však ve škole psychologisovati (Erdmann, Münsterberg). 45
§ 22. Život rodinný a zkušenosti lékařů. 49
§ 23. Význam básnického líčení duše lidské. 50
§ 24. Za třetí studují se analogie duševního života dospělého, sebepozorování schopného člověka. 55
§ 25. Psychologie dětská. 58
§ 26. Psychologie zvířat. 63
§ 27. Pozorování nedochůdčat a pláňat. 70
§ 28. Za čtvrté experimentem, pokud je v oboru duševním možný. 71
§ 29. Za páté studiem jevů pathologických. Hypnotický experiment. 76
§ 30. Význam psychiatrie pro psychologii; styky obou věd. . 83
§ 31. Význam výtvorů duševní činnosti lidské pro psychologii. Závěr: doplní-li se sebepozorování uvedenými pomůckami, lze pro psychologickou theorii nabýti exaktních indukcí. 85

Kapitola třetí.

PSYCHOFYSICKÝ PARALELISM.

§ 32. Poměr duševního jevu a současného jevu nervového je vyjádřen pojmem psychofysického paralelismu. Důsledky. 87
§ 33. Mezi duševními a nervovými ději po sobě jdoucími není příčinného spojení; ani mezi současnými. 89
§ 34. Zákon energie neplatí o poměru duševního a hmotného. 90
§ 35. Reinkova theorie dominant. 97
§ 36. Duševní není funkcí nervových pochodů. 100
§ 37. Duševní nepůsobí na hmotné, a hmotné nepůsobí na duševní. 101
§ 38. Nelze děje duševní vykládati jeden druhým ve smysle kausálního zákona platného v přírodním dění. 108
§ 39. Není zvláštní kausality duševní. 118
§ 40. Zákony dění duševního lze stanoviti jen na základě souvislosti jeho s děním nervovým. 123
§ 41. Není to stanovisko materialistické. 126
§ 42. Název fysiologická psychologie jest zbytečný. Historie pojmu fysiologické psychologie. 127

Kapitola čtvrtá.

OBSAH POJMU VĚDOMÍ.

§ 43. Z podstaty jevů duševních plyne, že vědomí nelze definovati. Obsah toho, co si uvědomujeme, nepraví nikterak, co vědomí jest. Proto není správno stotožňovati vědomí se sebevědomím. 131
§ 44. Nelze tudíž také z obsahu vědomí souditi o samostatné existenci podmětu uvědomujícího si. 135
§ 45. Vědomí nelze definovati vytčením jeho základních funkcí. Wundtova definice. 136
§ 46. Vědomí nemá stupňů a není různých vědomí. Postupný přechod z vědomí do nevědomí (při usínání) vysvětluje se zmenšováním obsahu uvědoměného. 138
§ 47. Poměr vědomí a sebevědomí jest také určen obsahem uvědoměným. 141

§ 48. Duševní děje nejsou dány jako stavy něčeho; nazýváme-li je stavy vědomí, hypostasovali jsme nesprávně pojem vědomí; je to výraz obrazný. Volkmannova dedukce duševní substance. 141

Kapitola pátá.

FILOSOFICKÝ DOSAH PSYCHOFYSICKÉHO PARALELISMU A HYPOTHESY O DUŠI.

§ 49. Záhada o poměru duševního a hmotného jest empiricky nerozřešitelna. Otázka o duši v empirické psychologii odpadá; ona jest v tomto smysle psychologií bez duše. 144
§ 50. Vzhledem k metafysickým názorům o duši vyplývá požadavek, aby faktu psychofysického paralelismu neodporovaly. Druhy názorů o duši. 145
§ 51. Kritika dualismu, ... 146
§ 52. materialismu, ... 147
§ 53. spiritualismu; 148
§ 54. výklad monismu spinozovského jakožto názoru, který s paralelismem psychofysickým dá se nejspíše srovnati. 150
§ 55. Historický přehled názorů o duši. A. Dualism hylozoistický; 152
§ 56. dualism metafysický; 156
§ 57. dualism empirický. 160
§ 58. B. Materialism. 161
§ 59. C. Spiritualism sensualistický; 164
§ 60. spiritualism dynamický. 167
§ 61. D. Monism. Identism. 170
§ 62. Pluralism. 172
§ 63. Novospinozovský monism. 176

Kapitola šestá.

DŮSLEDKY Z FAKTU PARALELISMU.

§ 64. Z faktu paralelismu plyne, že jevy duševní jsou děje. Abstrakce theoretické z duševních jevů nesmí se činiti skutečnostmi. 179

§ 65. Děje nervové jsou reakce, duševní jevy jsou uvědoměním si reakcí organismů sprostředkovaných nervy. . . . 180
§ 66. Jako takové musí míti v obsahu svém předně vědomí o poměru změny k danému stavu organismu, stránka citová. 181
§ 67. Dále musí se při nich nějak uvědomiti vzruch v dráze motorické — stránka snahová. 183
§ 68. Konečně musíme si při každé reakci uvědomiti rozdíl, je-li vykonána jinými nervy — stránka obsahová. 184
§ 69. Každý jev duševní má tedy tři stránky a nikdy nevyskytují se představa, cit, snaha samostatně. 186
§ 70—71. Domněnka, že by cit vyskytoval se sám, poněvadž jsou zvláštní nervy pro bolest, je nesprávná. 187
§ 72. Nesprávné je souditi na samostatné vyskytování se citů ze zkušenosti psychické, na př. z analgesie a anesthesie; 190
§ 73—74. anebo z obsahové nezřetelnosti dojmů, pocházejících z vegetativních činností organismu. 194
§ 75. Další důsledek: děje duševní nelze děliti na aktivní a pasivní. Výklad samočinnosti duševní. 197
§ 76. Závislost duševního dějství na tělesném organismu. Přirozenost a prostředí. 202
§ 77. Dědičnost. 204
§ 78. Vlivy prostředí fysického. 205
§ 79. Vlivy společenského prostředí. 206
§ 80. Důsledky pro pedagogiku. 208
§ 81. Rozdíl pohlaví. 211
§ 82. Charakteristická známka typu ženského. Povýšenost muže nad ženou. 212
§ 83. Povýšenost ženy nad mužem. 217
§ 84. Vliv stáří. 219
§ 85. Psychologie abstraktní a konkrétní. Typy. 220
§ 86. Normální a abnormální děje. 222
§ 87. Poměr psychologie k sociologii. 224
§ 88. Jevy společenské nejsou duševní. Obor psychologie konkrétní vzhledem k společnosti: typologie společenská, psychologie kolektivní, psychologie davu. 228

*

Kapitola sedmá.

TŘÍDĚNÍ JEVU DUŠEVNÍCH.

§ 89. Nutnost třídění. 232
§ 90. Kritický rozhled po dosavadním třídění. Třídění prostonárodní; třídění v řecké filosofii. 234
§ 91. Kterak části duše přešly v pojem mohutností v křesťanské filosofii. Třídění Wolffovo. 236
§ 92. Třídění na půdě empirické po odstranění mohutností. 239
§ 93. Kritika trichotomie: představa, cit, vůle. Nesnáze v theorii a pokusy jich se zbýti u Wundta a Jodla. 241
§ 94. Zásadní vada dosavadního třídění, že nemá náležitého zřetele k vývoji. 243
§ 95. Zřetel k vývoji je nutným požadavkem logickým pro správnost třídění. 245
§ 96. Kritika třídění Spencerova. 249
§ 97. Předběžné roztřídění jevů duševních na základě definice jejich. 250